

Sociaal werk, mensen helpen

Over kwetsbare waarden als humaniteit, solidariteit en rechtvaardigheid

Harry Peer

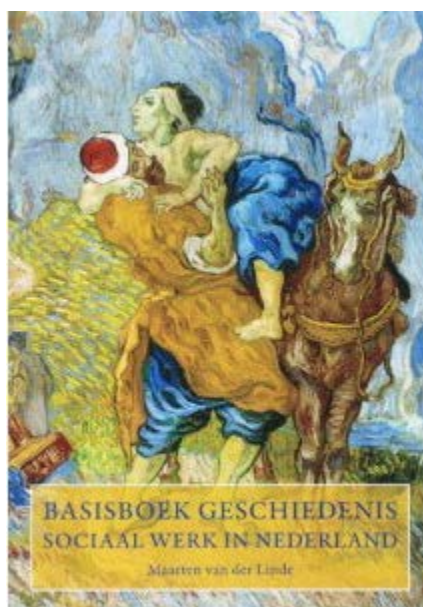
De verzorgingsstaat wordt verder afgebroken. Zelfs de muziek wordt uit de lucht gehaald. Wanneer je tegenwoordig hulp zoekt moet je maar chatten op internet. De bezuinigingen komen het hardst aan bij de mensen die het minst hebben. Degenen die dat goed kunnen beoordelen zijn de personen die anderen beroepshalve helpen, bijstaan. Wat zijn hun motieven, hoe is hun beroep ontstaan, wie zijn de denkers en pioniers in hun werkveld?

Op de omslag van *Basisboek geschiedenis sociaal werk in Nederland* staat een kleurenfoto van "De Barmhartige Samaritaan" van Vincent van Gogh.

Maatschappelijk werkers, vakbondsbestuurders, opbouwwerkers en personeelsfunctionarissen die op de sociale academie De Horst in Driebergen hebben gestudeerd zullen zich de auteur de historicus Maarten van der Linde zeker herinneren. Maarten, die tegenwoordig onderzoeker en docent is aan het Instituut voor Social Work van de Hogeschool Utrecht, heeft met zijn publicatie waarvan in korte tijd al vier drukken verschenen beslist in een behoefte voorzien. Met als leidraad de typering dat de kern van sociaal werk er is om mensen te

ondersteunen zodat zij tot hun recht kunnen komen wandelen we door vierduizend jaar geschiedenis heen. De grote wereldgodsdiensten, voortgezet door humanitaire hervormingsbewegingen leveren de idealen en de motieven voor sociaal werk. Het joodse geloof leerde al vroeg dat we de naaste met barmhartigheid en rechtvaardigheid tegemoet moeten treden. In de alledaagse praktijk begint dat bij burenhulp en armenzorg. De inspiratiebronnen van de sociale pioniers tussen 1780 en 1860 vinden we in de Verlichting, de protestants geestelijke opwekking en de rooms-katholieke herleving. De voorlopers van het moderne sociaal werk, het vormingswerk, het bibliotheekwerk, de wijkverpleging, reclassering, kinderopvang, verslavingszorg, ziekenzorg, enz. kwamen in die periode tot stand.

Het knappe aan Van der Linde's prettig leesbare en informatieve boek is dat het een goede balans weet te vinden tussen de algemene geschiedenis en de wijzen waarop mensen zich steeds voor allerlei vormen van sociaal werk hebben ingezet. Daardoor is deze studie behalve voor studenten en professionals uit het werkveld eveneens geschikt voor de maatschappelijk geïnteresseerde burger. Je treft er de interessantste gegevens en doorkijkjes aan, bijvoorbeeld een tabel met de bevolkingsgroei in Nederland, 200.000 in het jaar nul, 300.000 een millennium later en we zitten nu al aan de 17 miljoen. Illustraties met onderschriften houden

de aandacht extra bij de tekst vast. Ik tel er 99 op 286 bladzijden. Een willekeurige greep. De eerste foto is die van het standbeeld van Maimonides (1135-1204) in Cordoba. De joodse geleerde gaf richtlijnen voor rechtvaardige hulp. We zien Erasmus (1469-1536) die ten strijde trok tegen ruwheid, domheid en bijgeloof; Spinoza (1632-1677), een vurig pleitbezorger van de vrijheid van meningsuiting en van geloof. Elisabeth Fry (1780-1845), de stuwende kracht achter de beweging om de zorg voor gevangenen te verbeteren; we kijken naar meisjes aanwezig op een volkshogeschoolcursus op Allardsoog in Bakkeveen in 1938. Aletta Jacobs (1854-1929) ontbreekt natuurlijk niet, evenmin als Marga Klompé (1912-1986), onze eerste vrouwelijke minister van Maatschappelijk Werk (1956-1963) en CRM (1966-1971) en “majoor” Alida Boshardt (1913-2007), het gezicht van het Nederlands Leger des Heils. De laatste foto is die van Kees Trimbos (1920-1988). Hij was Nederlands eerste radio- en tv-psiater. Hij had grote invloed met zijn kritische visie op de gestichtspsiatrie.

Wat ik in het overzichtswerk mis, is de onderlinge hulpverlening van arbeiders, die dodenbussen en ziekenkassen oprichtten, vaak voorlopers van vakbonden. Meer algemeen, wat er vanuit historisch oogpunt vanuit de invalshoek sociaal werk allemaal onder het concept *brede vakbeweging* valt. Wellicht iets voor een volgende druk. Naar mijn indruk vormt en versterkt het *Basisboek* het historisch besef en de beroepsidentiteit van de sociaal werker en helpt het om de gevolgen van bezuinigingen, marktwerking in de zorg, bureaucratie, verzakelijking en verharding zowel relativerend als strijdbaar tegemoet te treden. Een passage op de achterflap stemt tot nadenken: “In de loop van de geschiedenis zijn humaniteit, solidariteit en sociale rechtvaardigheid essentiële waarden geworden. Vanzelfsprekende waarden, maar altijd weer kwetsbaar”.